

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ในช่วง 6 เดือนถึง 2 ปี หลังคลอดบุตร ของมารดาวัยรุ่นที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ

Factors Affecting Breastfeeding during 6 months to 2 Years of Adolescent at Police General Hospital

ทิพย์ขัมพร เกษโกมล* กานตามณี พานแสง เนาวนิจ พิงจันทร์เดช ชุติกานุจน์ กลิ่นสุคนธ์
ดาวสกุล บุญเลิศ ภาวดี ทองคำ สจิวิษฐ์ สมหมาย เสาวลักษณ์ รุ่งอ้อย อีรพงษ์ เกตุสิงห์น้อย
Thiphkumporn Keskomon* Kandamanee Pansang Naowanit Pongjuntaradej Chutikan Klinsukon
Dawsakun boonleart Pawadee Thongkam Sajeewit Sommai Saowaluck Roon-aoy Theerapong ketsingnoi
วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10330
Police Nursing College, Police General Hospital, Royal Thai Police, Bangkok, Thailand, 10330

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงบุตร
ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน ในช่วง
6 เดือนถึง 2 ปี ของมารดาวัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ จำนวน 71 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบวัดการได้รับการสนับสนุน
จากคู่สมรสในการเลี้ยงบุตร ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบ
รักสนับสนุน เป็นมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ 10 ข้อ มีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 1.0 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
เท่ากับ .73, .75, .77 และ .78 ตามลำดับ สถิติวิเคราะห์ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงบุตร ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตร
ด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ มีความ
สัมพันธ์กันในทิศทางบวกระดับค่อนข้างต่ำถึงระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .282 - .689$) แต่ไม่มี
ความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ และพบว่าทัศนคติที่ดีต่อบุตร และทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่
ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนได้ร้อยละ 43.0 บุคลากรวิชาชีพควรส่งเสริม
บทบาทของคู่สมรสในการสนับสนุนการเลี้ยงบุตร ตั้งแต่ตั้งครรภ์จนถึงหลังคลอด และส่งเสริมบทบาทของคนในครอบครัวและ
สังคมของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในการสนับสนุนการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

คำสำคัญ: การเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 2 ปี, มารดาวัยรุ่น

Abstracts

The objective of this research was to study the causal relationship of spouse's support in raising children, good attitude towards child, positive attitude towards breastfeeding, and love support breastfeeding behaviors during 6 months to 2 years of 71 adolescent mothers who received services at the Police General Hospital. The instruments consisted of a 6-level evaluation measure of spouse's support in raising children, good attitude towards child, positive attitude towards breastfeeding, and love support breastfeeding behaviors, 10 items for each. The content validity was equal to 1.0. Cronbach's alpha coefficients were .73, .75, .77 and .78, respectively. Data were analyzed using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, correlation coefficients, and multiple regression analysis.

The results showed that spouse's support in raising children, good attitude towards child, positive attitude towards breastfeeding, and love support breastfeeding behaviors during 6 months to 2 years of adolescent mothers were related to each other at the .001 level ($r = .282 - .689$). These variables were not related to the duration of raising children with breastfeeding. Good attitude towards children and a positive attitude towards breastfeeding could jointly explain the variation in supportive breastfeeding behaviors of adolescent mothers (43.0 %). Professionals should promote the role of spouses in supporting child rearing all stages of pregnancy and the role in breastfeeding support of family and society.

Keywords: breastfeeding from 6 months to 2 years, adolescent mothers

บทนำ

การตั้งครรภ์ในมารดาวัยรุ่นคือสตรีตั้งครรภ์ที่มีอายุระหว่าง 10 - 19 ปี¹ ซึ่งทั่วโลกและประเทศไทยกำลังประสบปัญหา และให้ความสำคัญ หนึ่งในตัวชี้วัดของเป้าหมายการพัฒนาที่องค์การสหประชาชาติกำหนด คือ การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี² สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลกที่ได้กำหนดเกณฑ์การตั้งครรภ์ในกลุ่มมารดาวัยรุ่นต่อมารดาตั้งครรภ์ทุกกลุ่มอายุ ต้องไม่เกินร้อยละ 10¹ ซึ่งประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564³ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)⁴ มีนโยบายปกป้องส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์การอนามัยโลก

ในปี พ.ศ. 2560 มารดาวัยรุ่นคลอดบุตรคนแรกจำนวน 22.5 ล้านคน จาก 60 ประเทศทั่วโลกและในกลุ่มมารดาวัยรุ่นนี้ มีประมาณ 4.1 ล้านคนที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตรซ้ำในขณะที่ยังเป็นวัยรุ่น⁵ การตั้งครรภ์ของมารดาวัยรุ่นจึงเป็นการตั้งครรภ์แบบไม่ได้วางแผน ผลกระทบสำคัญของการตั้งครรภ์โดยไม่ได้วางแผน นำไปสู่การไม่ได้เลี้ยงดูบุตร เนื่องจากความจำเป็นหลายประการ เช่น กลับไปเรียน หรือประกอบอาชีพเพื่อมี

รายได้มาเลี้ยงบุตร เป็นต้น ดังนั้นเวลาและรายได้จึงเป็นตัวแปรสำคัญของการเลี้ยงดูบุตร นอกเหนือจากความรู้ที่ควรได้รับทัศนคติที่ดีต่อการตั้งครรภ์ และทัศนคติที่ดีต่อบุตร ดังนั้นมารดาวัยรุ่นหลังคลอด จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เนื่องจากขาดการเตรียมความพร้อมในการเป็นมารดา และวุฒิภาวะที่เปลี่ยนไป ทำให้ต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น นอกจากนี้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ถือว่าเป็นงานหนักและเหนื่อย ทำให้ไม่ได้พักผ่อน มีความไม่สุขสบายจากเด่านมคัดเจ็บหัวนมขณะให้นม และอายุที่จะให้ลูกกินนมในที่สาธารณะการให้นมแม่จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อมารดาวัยรุ่น⁶

น้ำนมแม่เป็นอาหารตามธรรมชาติ ที่มีสารภูมิคุ้มกันและสารอาหารครบถ้วน ปกป้องเด็กจากการติดเชื้อ โรคภูมิแพ้ โดยเด็กที่กินนมแม่อย่างเดียวใน 6 เดือนแรก จะมีระดับสติปัญญาดีกว่าเด็กที่กินนมวัว จึงควรให้นมแม่เป็นอาหารมื้อแรกของลูก และกินนมแม่อย่างเดียวในช่วงอายุ 6 เดือนแรก โดยเริ่มอาหารตามวัยที่อายุ 6 เดือนร่วมกับการกินนมแม่ควบคู่ไปจนลูกอายุ 1 - 2 ปี⁷ ผลการสำรวจสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาจากการสำรวจระดับประเทศ (MICS survey) ในปี พ.ศ. 2558 - 2559 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจเด็กและสตรีในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูก

ด้วยนมแม่อย่างเดียว ช่วงระยะเวลา 6 เดือนแรก (exclusive breastfeeding) เพียงร้อยละ 23.1 ซึ่งถือว่าต่ำที่สุดในอาเซียน และยิ่งไปกว่านั้น มีเด็กเพียงร้อยละ 15.6 ที่ได้กินนมแม่ต่อเนื่องจนถึง 2 ปี⁸

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวโดยเฉพาะสามีหรือคู่สมรส⁹ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มารดาประสบความสำเร็จในการดูแลบุตร นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาที่จะมีพฤติกรรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุน มารดาจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุตร¹⁰ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่อีกด้วย

โรงพยาบาลตำรวจ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการดำเนินงานตามนโยบายสายใยรักแห่งครอบครัว ซึ่งให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เริ่มตั้งแต่การให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวและการปฏิบัติตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งในระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด การกระตุ้นให้ทารกดูดนมแม่ภายใน 30 นาที หลังคลอด ซึ่งเป็นระยะตื่นตัวของทารก และให้มารดาให้นมทารกอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมั่นใจในระดับหนึ่งว่า มารดาวัยรุ่นที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจจะต้องได้ผ่านการเตรียมตัว และเตรียมความพร้อมมาเป็นอย่างดี จนกระทั่งหลังคลอดและกลับบ้านไป แต่เมื่อมารดาพาบุตรมารับวัคซีนและตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลตำรวจ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ พบว่ามารดาส่วนใหญ่รวมทั้งมารดาวัยรุ่นเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ไม่ถึง 1 - 2 ปี ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ในช่วง 6 เดือนถึง 2 ปี ของมารดาวัยรุ่นที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนด้วยนมแม่ในช่วง 6 เดือนถึง 2 ปี ของมารดาวัยรุ่นที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ

สมมุติฐานการวิจัย

การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน ในช่วง 6 เดือนถึง 2 ปี ของมารดาวัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม โดยส่วนแรก ดอกและผลไม้บนต้น คือพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน ส่วนที่สอง ลำต้นของต้นไม้อัจริยธรรม คือ สาเหตุทางจิตใจที่ส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรม คือ ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ และส่วนที่สาม รากของต้นไม้อัจริยธรรม คือ สาเหตุของการพัฒนาจิตใจ คือ การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงบุตร ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model)¹¹

การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่เป็นตัวแปรต้น ส่งผลถึงพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน และระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ซึ่งเป็นตัวแปรตาม และตัวแปรทั้งหมดส่งผลต่อระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน

การเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา ผู้ดูแล ผู้ใกล้ชิดเด็กมีความเกี่ยวข้องหรือมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับเด็กทั้งคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งด้านความรู้สึกรัก ทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ ความเชื่อและอารมณ์ของผู้กระทำ การเลี้ยงดูส่งผลต่อเด็กใน 2 ด้าน กล่าวคือ ด้านแรก การเลี้ยงดูส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย และอีกด้านหนึ่ง การอบรมเลี้ยงดูส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งสามารถก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุน จะส่งเสริมการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจตลอดจนส่งเสริมให้มารดาเต็มใจที่จะเอาใจใส่ และให้ความสำคัญต่อบุตร ตั้งใจเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ตั้งแต่ตั้งครรภ์

การเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุน เป็นการสะท้อนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบิดามารดากับบุตรที่จำเป็นต่อการปลูกฝังความดีงามต่าง ๆ ในตัวบุตรต่อไป ซึ่งต้องมีการเผชิญหน้ากันบ่อย ๆ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้บิดามารดามีโอกาสแสดงความใกล้ชิด สามารถถ่ายทอดคุณงาม

ความดีหรือค่านิยมสุบุดรได้ ที่สำคัญตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา และในช่วงเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้นการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่มารดาปฏิบัติต่อบุตร โดยการให้ความรัก การยอมรับ แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุข ในขณะที่ให้นมบุตร

การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสให้เลี้ยงบุตร

การเลี้ยงบุตร เป็นหน้าที่โดยตรงของบิดามารดา แต่การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสให้เลี้ยงบุตร จะทำให้ฝ่ายที่ได้รับการสนับสนุนเข้าไปเกี่ยวข้องดูแลบุตรได้มากขึ้น และอาจเพิ่มความสามารถและความสะดวกในการดำเนินการนี้ บิดามีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้มารดาเลี้ยงบุตร และมารดาสามารถเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร¹² ดังนั้นการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสให้เลี้ยงบุตร จึงหมายถึง การที่มารดารายงานถึงปริมาณการได้รับการสนับสนุนจากสามีในการเลี้ยงบุตรใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมการสนับสนุนด้านอารมณ์ เช่น การที่สามีให้ความรัก ความสนใจ ดูแลเอาใจใส่ ใกล้ชิด ให้การยอมรับ เห็นอกเห็นใจ ใจเวลา เป็นต้น 2) พฤติกรรมการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ในการเลี้ยงบุตร เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้มารดาสามารถเลี้ยงบุตรให้เติบโตและมีพัฒนาการที่สมวัย เช่น การที่สามีให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ถ่ายทอดข้อมูล ให้คำแนะนำปรึกษา หรือช่วยแก้ไขปัญหในการเลี้ยงบุตร เป็นต้น และ 3) พฤติกรรมการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และงบประมาณ เช่น การช่วยแบ่งเบาภาระด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัวเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ ในการเลี้ยงบุตร เป็นต้น

วรวรรณ อัครกุลและคณะ⁹ ได้ศึกษาถึงปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดาในการดูแลทันตสุขภาพ แก่บุตรก่อนวัยเรียน ผลการศึกษาพบว่า มารดาที่มีพฤติกรรมดูแลรักษาความสะอาดช่องปากของบุตรน้อย ได้แก่ มารดาที่มีสนับสนุนน้อย เป็นต้น เพราะการได้รับการสนับสนุนจากสามีเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตร

ทัศนคติที่ดีต่อบุตร และทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

ทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตมี 3 องค์ประกอบ¹³ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทางความรู้เชิงประเมินค่า (cognitive component) เป็นความรู้เกี่ยวกับวัตถุนั้น แต่องค์ประกอบนี้จะต้องมีลักษณะที่มีทิศทางประกอบด้วย ด้านดีหรือเลว มีประโยชน์หรือมีโทษ จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริงตามปกติเท่านั้น เนื้อหาที่สำคัญที่สุดในองค์ประกอบนี้คือ ความเชื่อหรือความรู้

เชิงประเมินค่าว่าพฤติกรรมนั้น ๆ ดีหรือเลว มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร 2) องค์ประกอบทางความรู้สึก (affective component) แสดงถึงอารมณ์ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุนั้น ความรู้สึกของบุคคลจะต้องมีลักษณะที่เป็นทิศทางด้วย ซึ่งหมายถึงความชอบ ความไม่ชอบสิ่งหนึ่ง หรือความพอใจ ไม่พอใจสิ่งหนึ่ง และสอดคล้องกับองค์ประกอบแรกกล่าวคือ ถ้าเขาเชื่อว่า พฤติกรรมมีประโยชน์ เขาก็จะชอบและพอใจที่จะได้แสดงพฤติกรรมนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขาเชื่อว่า พฤติกรรมนั้น ๆ ไม่มีโทษต่อเขา เขาจะไม่ชอบ และไม่พอใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ และ 3) องค์ประกอบทางการมุ่งกระทำ (action tendency component) ซึ่งองค์ประกอบนี้จะเป็นการรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือเป็นการวัดปริมาณของพฤติกรรมโดยตรงไม่ได้ แต่จะต้องเป็นลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรม เจตนาที่จะกระทำหรือความมุ่งกระทำ องค์ประกอบนี้จึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าองค์ประกอบอื่น

ตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติกับพฤติกรรม เช่น การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดาในการดูแลทันตสุขภาพ แก่บุตรก่อนวัยเรียน⁹ กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดา จำนวน 843 คน ที่มีบุตรอายุ 5 ปี ผลการศึกษาพบว่า มารดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อบุตรมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการดูแลรักษาความสะอาดช่องปากบุตรมากกว่ามารดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อบุตรน้อย แสดงให้เห็นว่า มารดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อบุตร และมารดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่มาก จะให้การเลี้ยงบุตรแบบรักสนับสนุนมากกว่าการควบคุมหรือการใช้อารมณ์เป็นใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นวิจัยเชิงบรรยาย ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ รายละเอียดและขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ มารดาที่เป็นวัยรุ่นขณะตั้งครรภ์ ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งบุตรในการตั้งครรภ์ครั้งนั้นอายุ 2 ปี ขึ้นไป

ตัวอย่าง ได้แก่ มารดาที่เป็นวัยรุ่นขณะตั้งครรภ์ ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งบุตรในการตั้งครรภ์ครั้งนั้นอายุ 2 ปี ขึ้นไป จำนวน 71 คน จากมารดาทั้งหมด 77 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2

การกำหนดขนาดตัวอย่าง ด้วยโปรแกรม G* Power ที่พัฒนามาจากพื้นฐานของ power analysis โดยกำหนดอำนาจการทดสอบ ที่ระดับ .80 ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($\alpha = .05$) และกำหนดขนาดอิทธิพลอยู่ในช่วงปานกลาง คือ 0.15^{14} ได้จำนวนตัวอย่าง 77 คน โดยคัดเลือกตามความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุมารดา ระดับการศึกษา การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน ผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร การพักอาศัย จำนวนบุตร อายุบุตร เพศของบุตร และระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

2. แบบวัดการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรส ในการเลี้ยงดูบุตร ปรับจากแบบวัดของ ทิพย์ฉิมพร เกษโกมล และคณะ¹⁰ เป็นแบบวัดมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ คะแนนสูงสุด 60 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดสูง เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตรมาก

3. แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อบุตร นำมาจากแบบวัดของ ทิพย์ฉิมพร เกษโกมล และคณะ¹⁰ เป็นแบบวัดมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย โดยแบ่งการวัดทัศนคติออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ประเมินค่า ความรู้สึก และการมุ่งกระทำ จำนวน 10 ข้อ คะแนนสูงสุด 60 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดสูง เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อบุตรมาก

4. แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบวัดมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย โดยแบ่งการวัดทัศนคติออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ประเมินค่า ความรู้สึก และการมุ่งกระทำ จำนวน 10 ข้อ คะแนนสูงสุด 60 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดสูง เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่สูง

5. แบบวัดพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ แบบประกันสนับสนุน คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบวัดมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ คะแนน

สูงสุด 60 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบประกันสนับสนุนมาก

การแปลผลมากหรือน้อย ใช้ค่าเฉลี่ยเป็นตัวแบ่งระดับ หากต่ำกว่าค่าเฉลี่ย แปลว่าน้อย เท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ย แปลว่ามาก

แบบวัดทั้ง 4 ฉบับ ตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษา และความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญสาขาเด็กและวัยรุ่น หัวหน้าหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดวิกฤต และอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญสาขาการวัดและประเมินผล ตรวจสอบค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการศึกษา (index of item objective congruence: IOC) เท่ากับ 1.0 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้¹⁵ หลังทดลองใช้แบบวัดกับมารดาที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และคำนวณค่าความเที่ยงของแบบวัด ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .73, .75, .77 และ .78 ตามลำดับ

การรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการตรวจสอบประวัติการตั้งครรภ์ และการคลอดของมารดาวัยรุ่นที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจย้อนหลังไปตามจำนวนขนาดตัวอย่างที่ต้องการ และได้ทำการจดรายชื่อและเบอร์โทรศัพท์ไว้ หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยทำการติดต่อตัวอย่างทางโทรศัพท์เพื่อขออนุญาตและนัดหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามความสมัครใจของตัวอย่าง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งแบบการเผชิญหน้า และการเก็บรวบรวมข้อมูลทางโทรศัพท์ จนได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ คณะผู้วิจัยได้ฝึกทีมวิจัยให้ทดลองเก็บข้อมูลทั้ง 2 แบบ อย่างน้อยคนละ 2 ราย ก่อนดำเนินการจริง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมและวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลตำรวจ เลขที่หนังสือรับรอง จว. 85/2563 วันที่ 28 ต.ค. 2563 คณะผู้วิจัยได้ติดต่อกับตัวอย่างและขอความสมัครใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ของการวิจัยให้ผู้เข้าร่วม

โครงการรับทราบ และเมื่อยินยอมเข้าร่วมโครงการให้ ตัวอย่างลงนามในเอกสาร และตอบแบบสอบถามและ แบบวัด โดยไม่ต้องระบุชื่อ สำหรับการเก็บข้อมูลทางโทรศัพท์ ให้ความยินยอมโดยวาจา ข้อมูลที่ได้จะเก็บรักษาอย่างเป็นความลับ โดยนำเสนอข้อมูลในภาพรวม และจะทำลาย เมื่อดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและตามวัตถุประสงค์ การวิจัย ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Cronbach's alpha correlation coefficients) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ พบว่า 1) ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม เป็นตัวแปรที่มีระดับการวัดอันตรภาค 2) ตัวแปรอิสระแต่ละตัว มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม (ตารางที่ 2) 3) ตัวแปรอิสระเป็นอิสระต่อกัน ค่าสหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.7 (ตารางที่ 2) และค่า VIF ของทุกตัวแปร มีค่าไม่เกิน 10 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 1.161 – 2.019 4) การแจกแจงของตัวแปร ตามเป็นแบบโค้งปกติ (normal distribution) ตรวจสอบด้วย Kolmogorov-Sminov พบว่า ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (sig = .200) 5.) ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน มีความคงที่ทุกค่าสังเกต (homoscedasticity) ตรวจสอบ โดยพิจารณาการกระจาย scatter plot พบว่าค่า ความคลาดเคลื่อนเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงศูนย์ แสดงว่าค่าความ แปรปรวนของความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์ เป็นค่าคงที่

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทศนคติที่ดีต่อบุตร ทศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่และพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น

ตัวแปร	M	SD	ระดับ
การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร	4.62	0.66	มาก
ทศนคติที่ดีต่อบุตร	5.28	0.50	มาก
ทศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่	5.12	0.45	มาก
พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน	4.36	0.53	มาก

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ตัวอย่างทั้งหมด 71 คน ส่วนใหญ่อายุ 20 - 21 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 ไม่ได้ศึกษาต่อ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 94.4 ทำงาน จำนวน 57 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.3 รายได้ต่อเดือน 0 - 15,000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3 สามี่/ครอบครัวสามี่เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย ในการดูแลบุตร จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 94.4 ตนเอง/ ครอบครัวตนเอง เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 การพักอาศัยกับสามี่ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 98.6 มีบุตร 2 คน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 อายุบุตร 2 - 4 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 84.5 เพศของบุตร เพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 และระยะเวลาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 หลัง 6 เดือนถึง 12 เดือน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 หลัง 12 เดือน ถึง 18 เดือน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และหลัง 18 เดือน ถึง 24 เดือน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9

2. ตัวแปรปัจจัยและพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วย นมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น

คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทศนคติที่ ดีต่อบุตร ทศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ และพฤติกรรม การเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ ดังแสดงในตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตร ทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจอยู่ในระดับมาก (โดยคำตอบอยู่ในช่วงค่อนข้างจริงขึ้นไป)

3. ความสัมพันธ์ของคะแนนระหว่างแบบวัดและระยะเวลาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตร ทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น และระยะเวลาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตร ทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น และระยะเวลาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

ตัวแปร	1	2	3	4	5
1. การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร	1				
2. ทักษะที่ดีต่อบุตร	.293***	1			
3. ทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่	.368***	.689***	1		
4. พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน	.282***	.601***	.601***	1	
5. ระยะเวลาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่	.029	-.103	-.081	-.091	1

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตร ทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ แต่พบว่า 1) การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตร ทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำถึงระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .282, .601$ และ $.601$ ตามลำดับ) 2) การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสใน

การเลี้ยงดูบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .368$ และ $.689$ ตามลำดับ) และ 3) การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำกับทักษะที่ดีต่อบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .293$)

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตร และทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น

ตัวทำนาย	B	SE	β	t	p
ค่าคงที่	.141	.605		.233	.816
การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร	.044	.081	.055	.549	.585
ทักษะที่ดีต่อบุตร	.372	.135	.351	2.76	.008
ทักษะที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่	.400	.155	.338	2.581	.012

$$R^2 = .430 \text{ Adjusted } R^2 = .404$$

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะที่ดีต่อบุตร และทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรม การเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = .351$ และ $.338$ ตามลำดับ) และทัศนคติที่ดีต่อบุตร และทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยง บุตรด้วยนมแม่ สามารถอธิบายความแปรปรวนในพฤติกรรม การเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของมารดาวัยรุ่น ได้ร้อยละ 43.0

การอภิปรายผลการวิจัย

การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนในพฤติกรรมเลี้ยงบุตร ด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน ในช่วง 6 เดือนถึง 2 ปี ของมารดา วัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจได้ อาจเนื่องมาจาก ในการศึกษาครั้งนี้ สนใจการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรส เป็นหลัก ซึ่งในการศึกษาอื่น จะเป็นแรงสนับสนุนทางสังคม ที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ผลการศึกษาครั้งนี้จึงไม่สอดคล้องกับ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราช นครราชสีมา โดยพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม สามารถอธิบาย ความแปรปรวนในพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา วัยรุ่นหลังคลอดได้ร้อยละ 31.9¹⁶ และไม่สอดคล้องกับเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และประสิทธิภาพ การดูนมของทารกก่อนจำหน่าย ในการทำนายการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่อย่างเดียว 1 เดือน ในมารดาที่มีบุตรคนแรก ที่ผล การศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่ สังคม และประสิทธิภาพการดูนมของทารกก่อน จำหน่าย สามารถร่วมกันทำนายความผันแปรของการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่อย่างเดียว 1 เดือน ได้ร้อยละ 49.9¹⁷ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .57$)¹⁶

ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วย นมแม่ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในพฤติกรรม การเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน ในช่วง 6 เดือนถึง 2 ปี ของมารดาวัยรุ่น ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลตำรวจ ได้ร้อยละ 43.0 อาจเนื่องมาจากความรักใคร่ผูกพันที่มีต่อกันระหว่าง มารดาและบุตร ในช่วงระยะเวลาดังครุฑ และความตั้งใจที่จะ เก็บเด็กไว้จนคลอด แสดงถึงทัศนคติที่ดีต่อบุตร ซึ่งเห็นข้อดีของ

การมีบุตรคนนี้ รู้สึกมีความสุขที่มีบุตรคนนี้ และมีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะเลี้ยงดูบุตรคนนี้ และการที่มารดาได้เข้าร่วมโปรแกรม ต่าง ๆ ของโรงพยาบาลตำรวจ ตั้งแต่ที่มาฝากครรภ์จนกระทั่ง หลังคลอดเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ทำให้มารดามี ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ และเมื่อคลอดบุตรจึง เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุน ผลการศึกษาค้นนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องปัจจัยด้านความรู้และทัศนคติ ต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ในหญิงตั้งครรภ์ที่อาศัยอยู่ในชนบท โดยใช้เครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบในประเทศเอธิโอเปีย ผลพบว่าทัศนคติทางบวกต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ เป็นตัวทำนายที่เข้มแข็ง ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่¹⁸ และสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า เจตคติเกี่ยวกับการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .28$)¹⁶ แต่ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ไม่พบ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ กับพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹⁶

การได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ และพฤติกรรมเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่แบบรักสนับสนุนของ มารดาวัยรุ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาเลี้ยงบุตรด้วย นมแม่ อาจเนื่องมาจาก ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ที่บุตร อายุตั้งแต่ 2 ปี ถึง 10 ปี เพื่อศึกษาว่ามารดาในช่วงที่บุตรมีอายุ 2 ปีแรก มารดาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป หรือไม่ การแสวงหาตัวอย่างมาศึกษาในครั้งนี้ค่อนข้างยาก และการจดจำเหตุการณ์ของตัวอย่างบางรายอาจไม่ชัดเจน อาจทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้ ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะ 6 เดือน ของมารดาวัยรุ่น ที่พบว่า เจตคติในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ทักษะในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และการได้รับ คำแนะนำ/สนับสนุนจากบุคคลอื่น มีความสัมพันธ์กับระยะเวลา ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = .85, .66$ และ $.85$ ตามลำดับ)¹⁹

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

บุคลากรวิชาชีพควรส่งเสริมบทบาทของคู่สมรส ในการสนับสนุนในการเลี้ยงดูบุตรให้มากขึ้น ตั้งแต่ในระยะ

ตั้งครรภ์ไปจนกระทั่งระยะหลังคลอด รวมถึงการส่งเสริม
บทบาทของคนในครอบครัวและสังคมของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น
เมื่อกลับไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในการสนับสนุนการ
เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรวางแผนการศึกษาการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ระยะ
ยาวจนเด็กอายุ 2 ปี อย่างเป็นระบบ และควรทำการศึกษา
เชิงคุณภาพ ในมารดาวัยรุ่นที่สามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่
ในช่วง 2 ปีแรก

References

1. World Health Organization. World Health Statistics 2016: Monitoring Health for the SDGs Sustainable Development Goals; 2016. (in Thai).
2. Bureau of Reproductive Health, Department of health, Ministry of Public Health. Annual Report 2018; 2018. (in Thai).
3. 2nd National Plan for Children and Youth Development, 2017-2021 (Including the 2nd National Action Plan for Child and Youth Development, 2017-2021) National Commission for Promotion of the Development of Children and Youth; 2018. (in Thai).
4. Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister Bangkok, Thailand. The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021). (in Thai).
5. Norton, M., Chandra-Mouli, b, V. & Lanec, C. Interventions for Preventing Unintended, Rapid Repeat Pregnancy Among Adolescents: A Review of the Evidence and Lessons from High-Quality Evaluations. Global Health: Science and Practice, 2017; 5(4): 547-570.
6. Lertsakornsiri, M. Promoting breastfeeding in postpartum adolescent mothers: The role of nurses and families. Journal of Nursing and Education, 2019; 12(1): 1-13. (in Thai).
7. Royal College of Pediatricians of Thailand Pediatrician Association of Thailand. A guide for parents to disseminate knowledge on childcare and development at infancy 0-3 years; 2017. (in Thai).
8. Winichagoon, P. & Damrongwongsiri, O. Breastfeeding Situation, Facilitators and Obstacles, Policy and Program to Promote Breastfeeding in Thailand. Journal of Nutrition Association of Thailand, 2020; 55(1): 66-81. (in Thai).
9. Asavakul, W. et al. Psychosocial factors related to maternal behavior in dental health care for preschool children. Master Research Project: Research and Development of Thai Behavioral Systems Office of the National Research Council; 2003. (in Thai).
10. Keskomon T, Sanee P, Neamsang Y. Antecedents and consequences concerning parentaldiscipline practices in Thai police fathers. National Research Council of Thailand; 2007. (in Thai).
11. Phanthumnawin, D. Documents for the Operations Meeting (5th edition), titled "Research and Development of Thai Behavioral Systems: Creating Research Projects to Support National Research Strategies", Office of the Research Council. national with the National Committee for Research and Development of Thai Behavioral Systems, October 28-31, 2003; 2003. (in Thai).
12. Arendell, J. Co-parenting: A review of the literature national center on father and families Clinic [online] (2004, October 30); 2004.

13. Duangduean Phanthumnawin. Measurement and research of appropriate attitudes according to academic principles. *Journal of Education*, 1988; 5(1): 62-81. (in Thai).
14. Cohen, J. *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. (2nd ed.). Hillsdale, NJ Lawrence Erlbaum Associates, Publishers; 1988.
15. Kanchanawasee, S. *Traditional Theory of Testing*. 7th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press; 2013. (in Thai).
16. Chainok, L. et al. Factors Influencing Breastfeeding Behavior of Postpartum Adolescent Mothers in Maharat Nakhon Ratchasima Hospital. Research report receiving research grants from Suranaree University of Technology, fiscal year 2012; 2015. (in Thai).
17. Wongphinit, U., Sinsuksai, N., & Yusamran, C. Personal Factors, Social Support and Effective Suckling at Discharge in Predicting Exclusive Breastfeeding at one Month, *Journal of the Royal Thai Army Nurses*, 2016; 17(1): 88-95. (in Thai).
18. Abdulahi, M., Fretheim, A., Argaw, A., & Magnus, J. Determinants of Knowledge and Attitude towards Breastfeeding in Rural Pregnant Women Using Validated Instruments in Ethiopia. *International Journal Environmental Research and Public Health*, 2021; 18(15): 1–11.
19. Plaichum, S., Thongsawat, T., & Somboon, L. Factors related to the duration of breastfeeding of teenage mothers, *Nursing Journal*, 2012; 39(2): 79–86. (in Thai).